

Visitaforedrag, Ekne og Markabygd sokn i Sør-Innherad prosti

Visitaforedrag 10. februar 2013

Takk for gode og rike visitasdager.

Vi lever i en tid hvor vi blir mer og mer utfordret av et livssynsmangfold. Verden har åpnet seg på en helt ny måte for oss. Vi reiser ut i verden. Mange lever på de sosiale mediene som gir en uendelighet av impulser utenfra. Mennesker fra andre land og kulturer er kommet til oss. Nye måter å tenke og tro på utfordrer oss i en helt annen grad i dag, enn bare for noen få år siden. Vi stilles til ansvar for det vi tror på, og hva som er våre grunnleggende verdier. Hva er «det kristne»? Hvordan møter vi dette med vårt kristne livssyn?

Det regjeringsoppnevnte utvalget med oppgave å utrede « En helhetlig tros- og livssynspolitik» ledet av generalsekretær Sturla Stålsett, avga sin innstilling 7.1.2012. «Det livssyns åpne samfunn» har utredningen fått som navn.

«Det livssyns åpne samfunn» er en flott benevnelse; - som for meg inviterer til dialog og samtale om viktige verdier for oss som skal leve sammen i fellesskap, - på tvers av tro og livssyn. Det viktigste med denne utredningen er at det kan synes som om regjeringen har som intensjon at tros- og livssynssamfunn skal ha en plass i det offentlige rom, og ikke bare tilhøre den private sfære.

Utvalget leverer viktige prinsipielle overveielser, samt kommer med en rekke konkrete forslag til endringer som ikke minst berører Den norske kirkes rolle som religions- og livssynssamfunn.

I første omgang har vigselfretten til tros- og livssynssamfunn vært i fokus, foruten ansvar for gravplass- forvaltningen, som til nå har vært en kirkelig oppgave.

Det blir foreslått at kirkelig medvirkning under nasjonale, regionale og lokale markeringer opphører. Det høres ut for meg som nokså historieløst, i første omgang. Et samfunn må vedkjenne seg sin historie og de grunnleggende verdier som dannet basis for dets framvekst. Det er tross alt 75–80% av befolkningen som regner seg som kristne gjennom sitt medlemskap i Den norske kirke. De kristne verdiene ligger dypt i oss som viktige markører, som spontant vil komme til uttrykk når noe skjer som må markeres. Ikke minst vil dette skje i form av ritualer som enkeltmennesker og folk trenger for å møte det uutsigelige. Dette så vi tydelig etter det vanvittige som skjedde 22. juli 2013.

Jeg vil bare i lys av dette løfte fram et av mange perspektiv; Hva med de kirkelige symboler og kirkehusene som vi da så faktisk spiller en vesentlig rolle i folks liv?

Kirkene er de eneste historiske bygg vi har i Norge. Vi er ellers fattige på slike. Kirkehusene er symboler som hjelper oss å forholde oss til både fortid og framtid på en særegen måte, og som vi her til lands ikke får hjelp til på tilsvarende vis. Dette er et eksempel på et av de spørsmål vi må gå langt dypere inn i, før vi i fellesskap konkluderer i forhold til denne utredningen.

Jeg håper at denne utredningen faktisk vil være med på å bevisstgjøre den enkeltes verdimegige ståsted. For det trenger vi. Vi har en utfordring i å etablere steder og arenaer hvor vi i fellesskap samtaler om hvilke verdier som er grunnleggende for oss som skal leve sammen i et samfunn preget av religiøst og livssynsmessig og etter hvert kulturelt mangfold.

Og det er ingen tvil om at det i framtida vil være en stor oppgave for kirka å formulere hva «det kristne» består i, som verdi- og trosbegrep. Jeg skal ha en samtale med kunstneren og maleren Håkon Bleken i Domkirka i mars. Jeg spurte ham for litt siden om hva «det kristne» var for ham? « Nåden», sa han, -og «tilgivelsen». Livet er en gave fra Gud, en nåde, - og tilgivelsen får livet i gang igjen, alltid.

Jesus Kristus kom med nåden og tilgivelsen til jord.

Jeg vil derfor utfordre menighetsrådene til å skape arenaer for samtale og dialog om verdier, her lokalt, gjerne med utgangspunkt i denne utredningen.

Vi vil nå gå inn på noen utvalgte tema som vi har hatt til vurdering under visitasen. Jeg viser ellers til protokollen som utarbeides når det gjelder totaliteten i visitasen. Denne vil foreligge som offentlig dokument om noe tid.

Rapporter

Til visitasen er det blitt utarbeidet 3 rapporter. Sokneprestene har hatt hovedansvar for utforming av rapporten fra Alstadhaug, Ekne og Markabygd menighetsråd med vekt på menighetsarbeidet. Kirkevergen har hatt hovedansvaret for å utforme rapporten om prostistyrets fellesrådsoppgaver. Prosten i Sør-Innherad har en rapport om kirkenes og kirkegårdenes tilstand, samt kontor- og administrasjons-/forvaltningsforhold. Disse rapportene har vært utgangspunkt for vårt arbeid under visitasen. Alle disse blir vedlagt protokollen som blir utarbeidet, og som danner grunnlag for oppfølginga etter visitasen.

Disse rapportene vil være viktige arbeidsredskap for menighetsrådet/fellesrådet i det videre arbeid framover. De tegner et godt bilde av situasjonen i dag, samt ser framover mht rådets arbeid.

Medarbeidere

De ansatte er menighetenes viktigste ressurs. Det er en dyktig og entusiastisk stab i Alstadhaug, Ekne og Markabygd menigheter. Det er mennesker med en strek identitet knyttet til å ha sin tjeneste i kirke og menighet. I møtet med de ansatte ble de utfordret til å fortelle om det de liker best i sin tjeneste, og hva som er mest utfordrende.

Stabsamlinger der alle ansatte møtes, er viktig. Det er nyttig å være bevisst hvordan stabsmiljøet skal ivareta den enkeltes fagfelt, og det tverrfaglige samarbeidet. Stabsmøtet har sine klare begrensninger i forhold til å kunne ivareta alle anliggender for de ansatte. Stabsmøtet er først og fremst best egnet til den nære daglige/ukentlige planlegging og gjennomføring av tjenesteoppgavene. En bør vurdere nærmere om en trenger andre møteformer som tar vare på den mer langsiktige planlegging, samt det tverrfaglige arbeid i staben. Dette bør gjennomtenkes og drøftes, ikke minst sammen med de ansatte.

Vi som har vår tjeneste i kirka, møter mennesker i alle livssituasjoner, i glede og sorg. Når en opplever ekstra krevende hendelser og situasjoner, ikke minst knyttet til de kirkelige handlinger, er det viktig at alle kirkelig medarbeidere får tilgang til planmessig og faglig fundert debriefing. Jeg vil her gjerne gjøre særlig oppmerksom på kirketjenerne, som utvilsomt kan bli utsatt for krevende påkjenninger i sitt arbeid på kirkegårdene. Vi har ikke alltid tenkt nok på deres arbeidssituasjon.

Gudstjenesten

Det aller viktigste for menigheten er samlingen omkring Ord og sakrament som skjer i gudstjenesten som feires på søndag, den syvende dag i uka. Der blir troen til, - og ved det skapes kirka.

I møtet med de tre menighetsrådene var gudstjenesten viktig tema. Vi ble utfordret til å samtale om følgende: «Hva skal til for at jeg går til gudstjeneste frivillig?» Gudstjenesten er stedet for å *få*, men det er også stedet der en selv *gir*, ved å være en del av fellesskapet. Alle er en viktig del av gudstjenestefellesskapet, ingen kan erstatte en annen.

Den norske kirke er nå inne i en gudstjenestereform. Nye liturgier er vedtatt av Kirkemøtet. Lokal gudstjenestepplan ble innført i alle landets menigheter i fjor. Gudstjenestereformen har tre kjerneord; Stedegengjøring, fleksibilitet og involvering, og en fjerde; gjenkjennelse. Flere må oppleve å bli berørt i gudstjenesten. Det må bli viktig å komme til gudstjeneste. En kan ikke møte hverdagen igjen, uten å ha vært til gudstjeneste på søndag.

I nattverden er Gud kropp, lagt i våre hender og på vår tunge, - en gave som gir evig liv! Dette er det aller helligste som finnes på jord! Plutselig; i gudstjenesten – er Jesus Kristus midt i mellom oss som kropp, virkelig nærværende; - Ikke som idè, - ikke som tanke eller åndelig størrelse, - ikke alene til stede i den enkeltes tro eller forestilling. Men fysisk nærværende som kropp, - like kroppslig til stede som deg og meg! Nattverden er gave, mat for livet....! Slik forkynnes nattverden for oss. Da må vi og være der, for å kunne møte ham! Det blir jo livsviktig!

Jeg skulle gjerne sett at flere fant regelmessig veien til gudstjeneste. Nå ser det ut til at folk mer og mer må ha «en grunn til å komme». Hvordan ta konsekvensen av det, og tenke positivt bevisst omkring, og ikke «sutre» over at vi ser dem så sjelden? For vår oppgave som ansatte og tilitsvalgte er å tenke gjennom: Hvordan skal våre gudstjenester være? Det er viktig at våre gudstjenester holder god kvalitet. Vi må bli berørt. Når vi går ut fra gudstjenesten, skal vi ikke da merke at noe har skjedd med oss? Vi må ha tro på at gode gudstjenesteopplevelser fører til mer regelmessig gudstjenestebesøk.

For svært mange kommer til dåp, konfirmasjon og juleaften. Og tiltakene i trosopplæringen vil hjelpe oss til å etablere flere gode grunner til å komme til kirke, når både 4-åringen, 6-åringen og 11-åringen og andre aldersbestemte grupper skal til kirka. Trosopplæringsreform og gudstjenestereform hører sammen. Ved å legge trosopplæringen i tilknytning til gudstjeneste, skapes det tidlig gode gudstjenestevaner og gode gudstjenesteerfaringer, samtidig som hele familien får et ærend, en grunn for å komme til gudstjeneste.

Sokneprestenes beretninger viser til at gudstjenestedeltagelsen er god, men den skulle gjerne vært større. Er 40-åringene etterlyst? For å sikre bred involvering, har flere menigheter gode erfaringer med å danne gudstjenestegrupper, som er med i forberedelse og gjennomføring av gudstjenesten. Sammen med prest og kantor møtes gruppa 1 time i løpet av uka i forkant av gudstjenesten, for å planlegge søndagens gudstjeneste. Tilbakemeldingene fra de som er med i gudstjenestegruppe, er at det er spennende å være med i prosessen, givende å bidra frem til det ferdige produktet, og så erfare at dette blir til *vår* gudstjeneste.

Menighetsrådene utfordres således til å arbeide kontinuerlig med sin plan for gudstjenesteordning.

Trosopplæring og misjon

Markabygda, Ekne og Alstadhaug har siden 2008 fått trosopplæringsmidler. Trosopplæringsarbeidet er til stor berikelse for menighetene. Fortellingene om Jesus står i sentrum. Bibelfortellingene som har levd i flere tusen år, får igjen nytt liv når de blir fortalt. Menighetene har et imponerende arbeid blant barn og unge. Gode samarbeidsrelasjoner til et rikt organisasjonsliv er også med og bidrar til dette.

Misjonsengasjementet er stort i menighetene – alle menighetene har misjonsprosjekt. På konfirmantenes misjonskveld fikk vi møte våkne og lydhøre konfirmanter. Å få høre hva et misjonsarbeid kan bety for folk, og dyr, i Etiopia gjorde inntrykk på både konfirmantene og oss voksne.

Det er tydelig at konfirmantåret betyr mye for konfirmantene. De har god relasjon til de ansatte som på en troverdig og frimodig måte lar dem få bli bedre kjent med troen de er døpt til. Ved hjelp av «trospraksis», trosutøvelse, får konfirmantene leve ut sin tro og de får «prøv ut om Gud held». Kanskje en krevende og utfordrende ambisjon for noen og enhver?

Det er også imponerende at 1/3 av konfirmantene fortsetter på Ungdoms-Alpha. I løpet av disse samlingene får ungdommene enda nærmere relasjon til Den treenige Gud, - en kristen identitet får vokse fram.

Menighetsrådene utfordres til å arbeide kontinuerlig med sine trosopplæringsplaner.

Samarbeid med barnehage og skole

Vi besøkte Skogn menighetsbarnehage og Marisko-stiftelsen, og vi fikk være sammen med Ekne skole på skolegudstjeneste. Også her fikk vi bekreftet de ansattes gode kontakt og fine evne til å kommunisere med barn og unge. Kirkas samarbeid med skoler og barnehager er godt ivaretatt. Det er flere gode arenaer for samarbeid. Kirka blir sett på som en troverdig og viktig samarbeidspartner.

Diakoni

Det diakonale perspektiv i menighetene er tydelig på en forbilledlig måte, -i gudstjenesten, sorgarbeid, -trosopplæring, -i arbeid blant dåpsfamilier og eldre. Diakonen gjør en betydelig

tjeneste, og er sentral i et stort nettverk av frivillige, sammen med prestene og de andre ansatte.

På Smihaugen fikk vi være tilstede på den månedlige «Onsdagskafèen». Dette er et viktig møtested og godt fellesskap mange setter pris på.

I tillegg til diakonen og de andre ansatte, er det flere frivillige som praktiserer besøkstjeneste. Ved å ha fått på plass en ordnet besøkstjeneste, ville kanskje besøkstjenesten trolig nådd enda bredere?

Menighestrådene utfordres til å arbeide med sin diakoniplan.

Frivillige/ulønna medarbeidere

Frivillige medarbeidere er av de viktigste og største ressursene en menighet kan ha. Menighetene har et stort antall frivillige medarbeidere! Det sies at en sjelden får et nei når en spør noen om en tjeneste eller en innsats.

Onsdag kveld møtte vi ca 60 stk av menighetenes frivillige medarbeidere. Det er mange trofaste frivillige medarbeidere som gjør en stor innsats for menighetene. Mange av disse er også engasjert i menighetenes rike organisasjonsliv. Det er verdifullt.

Å stå i en frivillig tjeneste skal være både lystbetont og en glede. En skal oppleve å få, like mye som en gir. Bli denne fordelingen i ubalanse, vil det fort bli krevende å stå i en frivillig tjeneste. Det er viktig med stor bevissthet om hvordan ta godt vare på menighetens frivillige. God medarbeideromsorg for frivillige medarbeidere handler om forutsigbar og systematisk medarbeideromsorg, - som avtale om tjenestens lengde og omfang, faglig påfyll og opplevelse av fellesskap. En systematisk tenkning omkring frivillig medarbeiderskap, virker rekrutterende for nye frivillige medarbeidere. Tenk bredt når nye medarbeidere skal rekrutteres, - vær konkret i utfordringen.

Godt samvirke med kommunen

I møte med kommuneledelsen fikk vi et godt inntrykk av samvirket mellom kommune og kirke. Kirka blir sett på som en troverdig samarbeidspartner med høy kompetanse. Kirka kan nok i enda større grad, melde inn hva de har å tilby.

I møtet med kommunen ble det også bekreftet av kommunens ledelse at kirkene er omtrent de eneste historiske bygningene vi har i Norge. Hele lokalsamfunnet er setter pris på kirkebyggene sine.

Kirkebyggene er uerstattelige. Derfor er det er bekymringsfullt at det branntekniske er dårlig ivaretatt i flere av kirkene. Dette må ettersees og rettes på. Det er behov for å vurdere om det elektriske anlegget og oppvarmingssystemene skal fornyes i noen av kirkene. Dette må være en prioritert oppgave for prostistyret i forhold til kommunen.

Både i møtet med prostistyret og møtet med kommuneledelsen ble den alvorlige økonomiske situasjonen et av samtaleemnene. Prostistyret, som sitter med menighetenes økonomiske ansvar, har tatt grep og enstemmig vedtatt en handlingsplan for å få økonomien

i balanse. I tillegg er det ønskelig at de kommunale rammeoverføringene kommer opp på samme nivå som andre kommuner det er naturlig å sammenligne seg med. Kommunens representanter ga løfter om at de vil gå inn i drøftinger med prostistyret om dette, når en ser at det er «god og forutsigbar orden» på den kirkelige økonomi.

Levanger kommune har dessuten sagt seg villig til å invitere de andre to kommunene i prostiet med tanke på en helhetlig plan for de kommunale overføringer til kirka og prostistyret.

Folkehelse, omsorg og kirke – samvirke mellom kommune og kirke for å løse lokalsamfunnets utfordringer

A) Ny **Folkehelselov** – legger vekt på det forbyggende perspektiv i folkehelsa, - som også kirka må se seg som en del av.

B) **Samhandlingsreformen** – utfordrer kommune og kirke til utvidet samarbeid.

Folkehelseloven handler om et helhetlig folkehelseansvar fra vugge til grav. Den har et forebyggende perspektiv. Hvordan møte den sårbarhet barn/unge/voksne/eldre står overfor i samfunnet? Kan kirka stille til rådighet en **kompetanse** som lokalsamfunnet trenger?

Frivillighet er både kirkas og kommunens viktigste ressurs. I Alstadhaug, Ekne og Markabygd står fellesskapet og dugnadsånden sterkt. Alle dugnadstimene nedlagt i de ulike grendene bekrefter dette. Både kirka og kommunen verdsetter all frivillig innsats.

Hvordan kan kirka være samarbeidspartner for det allminnelige livet i Skogn? Ikke minst i forebyggende arbeid. I arbeid blant barn, unge og sørgende har kirken verdifull erfaring og kompetanse. Det vil kunne være viktig og relevant for kommunen å gi gode rammevilkår for prosjekt som kirka driver. Dette vil være godt strategisk forebyggende arbeid for kommunen, - og godt diakonalt arbeid for kirka.

Samhandlingsreformen handler bla om at pasienter fra sykehus tilbakeføres til kommunen.

Kirka har stor omsorgs- og diakonal-kompetanse. Kan kommunen nyte godt av denne i forhold til samhandlingsreformen?

Samhandlingsreformen fører til at mer av «terminalfasen», livets avslutningsfase, knyttes til hjemmene. Hva vil det bety for folk flest, - for kompetansebehov i den kommunale tjenesten, - og for omsorgskulturen i bygda og i menighetene? Kirka er i sterk berøring med dette, med sin diakoni og omsorg i nærmiljøet.

Et utfordrende spørsmål til kirke og menighet blir i lys av samhandlingsreformen; Hvordan makter vi å håndtere de eksistensielle spørsmål som kommer i sluttfasen av livet, i «terminalfasen», de religiøse og relasjonelle spørsmål? Hvordan vil kirke og lokalsamfunnets institusjoner fordele ressurser, samarbeide og spille på lag med de pårørendes behov?

Nye utfordringer kan nå komme til hjemmet – inn i familienettverket. De eksistensielle problemer som før har vært håndtert på sykehus, blir nå tatt med hjem. Vil noen familier og

familiesystemer oppleve dette som for stort og krevende? Hvordan kan kirka være med å bidra til å løse felles oppgaver sammen med kommunen?

Jeg stiller her noen grunnleggende spørsmål i forhold til det som berører oss lokalt med de nye reformene, og jeg utfordrer både menighet og kommune til å samtale om, og drøfte dette videre i fellesskap.

Næringslivet

I løpet av visitasen fikk vi besøke hjørnesteinsbedriften Norske skog, som i over 50 år har vært en viktig arbeidsplass i lokalsamfunnet. Det er imponerende å få innblikk i deres virksomhet og hvor bevisste de er på å skape en god arbeidsplass for alle ansatte.

Levanger er en betydelig landbrukskommune. På Kjølen gård fikk vi et svært engasjerende møte med omlag 20 bønder. Her var høy faglig kompetanse, - sterk bevissthet om den viktige verdiskaping bonden representerer, samt stor oppmerksomhet omkring bærekraftig forvaltning av jorda. Tankevekkende og meningsfullt. Vi fikk møte på en svært nær måte vår store felles utfordring vi som er opptatt av, å ta vare på vår «sårede jord», som vi skal overlate til de neste generasjonene. En stor takk også for det vi fikk gjennom måltidsfellesskapet, «et rikt bondens festbord», - av det beste en kunne tenke seg.

Takk

Takk for gode dager. Takk til alle ansatte; sokneprester og soknediakon som gjør en stor og samvittighetsfull tjeneste, trosopplæringsansatte som går opp nye stier og veier i vår tjeneste, kirketjenere og klokkere som arbeider målrettet og trofast, ofte i det stille. Takk til menighetsråd, prostistyre og frivillige som nedlegger et stort arbeid på sin fritid. Takk til prost og rådgiver for god støtte og medarbeiderskap under en krevende, men framfor alt en svært givende visitas.

Gud velsigne Alstadhaug, Ekne og Markabygd menigheter.